

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ТА ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ
ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«ЮРИДИЧНА
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА
КОРУПЦІЙНІ
ПРАВОПОРУШЕННЯ»**

Харків
2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ТА ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**«ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА
КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ»**

(за вибором)

для студентів 1 курсу денної форми навчання
другого (магістерського)
освітньо-кваліфікаційного рівня
галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право»

**Харків
2021**

Методичні матеріали та завдання до практичних занять з навчальної дисципліни «Юридична відповідальність за корупційні правопорушення» (за вибором) для студентів 1 курсу денної форми навчання другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня галузі знань 08 «Право» спеціальності 081«Право» / уклад.: О. В. Новіков. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2021. 58 с.

У к л а д а ч : О. В. Новіков

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2021

ВСТУП

Мета вивчення навчальної дисципліни “Юридична відповідальність за корупційні правопорушення”, що пропонується студентам на вибір, полягає в формуванні у студентів системи знань та інших компетентностей щодо особливостей кримінальної, адміністративної, дисциплінарної та цивільно-правової відповідальності за корупційні та пов’язані з корупцією правопорушення в Україні та деяких зарубіжних країнах, причини та умови їх вчинення, усунення наслідків вчинення корупційних правопорушень, а також розвиток основних умінь і навичок юридичної кваліфікації цих правопорушень, активізація аналітичної та науково-дослідницької діяльності студентів, а також формування практичних навичок діяльності правника.

Завданнями навчальної дисципліни відповідно до її знанневої компоненти і дидактичної структури є:

- формування системи теоретичних знань про юридичну відповідальність за корупційні та пов’язані з корупцією правопорушення в Україні та в деяких зарубіжних країнах;
- розвиток навичок і умінь кваліфікації корупційних та пов’язаних з корупцією правопорушень в Україні;
- визначення актуальних проблем правозастосування у сфері юридичної відповідальності за корупційні та пов’язані з корупцією правопорушення;
- аналіз і дослідження теоретичних та прикладних проблем юридичної відповідальності за корупційні та пов’язані з корупцією правопорушення;
- опанування механізмів усунення наслідків вчинення корупційних та пов’язаних з корупцією правопорушень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни “Юридична відповідальність за корупційні правопорушення” студенти повинні:

мати уявлення:

- про особливості законодавчого регулювання юридичної відповідальності за корупційні та пов’язані з корупцією правопорушення;

- про стан та тенденції поширення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень;

- про особливості усунення наслідків корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень;

знати:

- судову практику застосування юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення;

- механізми усунення наслідків вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень;

- правову природу, причини та умови вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень;

- особливості юридичної відповідальності за корупційні правопорушення у зарубіжних країнах;

вміти:

- інтегрувати знання щодо правового регулювання юридичної відповідальності в Україні та зарубіжних країнах, а також пропонувати напрями удосконалення національного законодавства у цій сфері;

- застосовувати на практиці механізми усунення наслідків вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень;

- визначати доцільні механізми вилучення незаконно одержаного майна;

- кваліфікувати корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення;

- опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи у провадженнях щодо притягнення до юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення;

володіти навичками:

- проведення порівняльно-правового аналізу кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення;

- оцінки стану та тенденції поширення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень.

Опанування навчальної дисципліни «Юридична відповідальність за корупційні правопорушення» сприятиме суттєвому підвищенню загального рівня підготовки правників,

розвиткові аналітичних здібностей, удосконаленню володіння компетентностями, що забезпечить у подальшому їх належний професійний рівень.

1. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ п/п	Тема	Всього годин	У тому числі		
			лекції	практичні заняття	самостійна робота
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I					
Юридична відповідальність за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення					
1.	Загальні засади юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані із корупцією правопорушення	12	2	2	8
2.	Кримінальна відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення	12	2	2	8
3.	Адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією	12	2	2	8
4.	Дисциплінарна відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення	12	2	2	8
5.	Цивільно-правова відповідальність за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення	12	2	2	8
6.	Відповідальність за корупційні правопорушення за законодавством окремих зарубіжних країн	12	2	2	8
Разом		72	12	12	48
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II					
Усунення наслідків корупційних та пов'язаних із корупцією правопорушень					
7.	Відшкодування збитків, шкоди, завданих державі внаслідок вчинення корупційного правопорушення	12	2	2	8
8.	Визнання незаконними актів та	12	2	2	8

	правочинів, укладених внаслідок вчинення корупційного правопорушення				
9.	Відновлення прав та законних інтересів та відшкодування збитків, шкоди завданих фізичним та юридичним особам внаслідок вчинення корупційного правопорушення	12	2	2	8
10.	Вилучення незаконно одержаного майна	12	2	2	8
Разом		48	8	8	32
Усього (I, II змістові модулі)		120	20	20	80

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого
права Національного юридичного
університету
імені Ярослава Мудрого
(протокол № 14 від 30 червня
2021 р.)

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КОРУПЦІЙНІ ПРАВопОРУШЕННЯ»

І. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КОРУПЦІЙНІ ТА ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ ПРАВопОРУШЕННЯ

**Загальні засади юридичної відповідальності за
корупційні та пов'язані із корупцією правопорушення**

Корупційне правопорушення: поняття та ознаки.
Правопорушення, пов'язане з корупцією: поняття та ознаки.
Причини та умови вчинення корупційних та пов'язаних з
корупцією правопорушень. Поширення корупційних та пов'язаних
з корупцією правопорушень в Україні та світі. Класифікація
юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією
правопорушення. Проблеми правозастосування у сфері юридичної
відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією
правопорушення.

**Кримінальна відповідальність за корупційні або
пов'язані з корупцією правопорушення**

Міжнародно-правові стандарти кримінальної
відповідальності за корупційні правопорушення. Корупційні
кримінальні правопорушення: поняття, ознаки та види. Особливості
кримінальної відповідальності за корупційні кримінальні
правопорушення. Кримінальні правопорушення, пов'язані з
корупцією: поняття та ознаки. Кримінально-правова

характеристика корупційних кримінальних правопорушень. Кримінально-правова характеристика кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією. Судова практика притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення корупційних кримінальних правопорушень.

Адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією

Поняття, ознаки та різновиди адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією. Особливості адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією. Судова практика притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Дисциплінарна відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення

Дисциплінарні корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією: поняття, види, ознаки. Особливості дисциплінарної відповідальності за вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень. Дисциплінарні обмеження, передбачені Законом України «Про очищення влади». Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.

Цивільно-правова відповідальність за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення

Корупційний цивільно-правовий делікт: поняття та ознаки. Особливості цивільно-правової відповідальності за корупційні правопорушення.

Відповідальність за корупційні правопорушення за законодавством окремих зарубіжних країн

Юридична відповідальність за корупційні правопорушення у країнах Європи. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення у країнах Північної Америки. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення у країнах Південної

Америци. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення у країнах Азії. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення у країнах Африки. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення в країнах Океанії.

II. УСУНЕННЯ НАСЛІДКІВ КОРУПЦІЙНИХ ТА ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ КОРУПЦІЄЮ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Відшкодування збитків, шкоди, завданих державі внаслідок вчинення корупційного правопорушення

Різновиди та методи обрахунку збитків, шкоди, завданих державі внаслідок вчинення корупційного правопорушення. Підстави, загальні та спеціальні умови виникнення зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої внаслідок вчинення корупційного правопорушення. Порядок та процедура відшкодування шкоди, завданої внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

Визнання незаконними актів та правочинів, укладених внаслідок вчинення корупційного правопорушення

Способи скасування корупційних нормативно-правових та індивідуальних актів та рішень. Особливості судового провадження у справах про корупційні правопорушення. Визнання недійсним правочинів, укладених внаслідок вчинення корупційних правопорушень.

Відновлення прав та законних інтересів та відшкодування збитків, шкоди завданих фізичним та юридичним особам внаслідок вчинення корупційного правопорушення

Порядок та особливості відшкодування моральної шкоди, спричиненої вчиненням корупційного правопорушення. Особливості та способи відновлення прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб, що були порушені внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

Вилучення незаконно одержаного майна

Конфіскація майна як вид покарання за корупційні кримінальні правопорушення. Конфіскація грошей чи предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією. Спеціальна конфіскація у справах про корупційні кримінальні правопорушення. Особливості позовного провадження у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави.

3. ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Загальні засади юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані із корупцією правопорушення.

Питання для обговорення

1. Корупційне правопорушення: поняття та ознаки.
2. Правопорушення, пов'язане з корупцією: поняття та ознаки.
3. Причини та умови вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень.
4. Поширення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень в Україні та світі.
5. Класифікація юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення.
6. Проблеми правозастосування у сфері юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення.

Завдання

1.1. Подумайте над тим, яке значення має поділ правопорушень на корупційні та пов'язані з корупцією? Чи доцільно було б виокремлення лише корупційних правопорушень?

1.2. Подумайте, чи слід розглядати наведені нижче сценарії як випадки корупції (у деяких суспільствах наголошують, що така практика не має нічого спільного з корупцією) і як подолати виклик культур, які по-різному підходять до дарування подарунків:

- Компанія в Сполучених Штатах Америки утримує курорт і безкоштовно запрошує високопоставлених

суддів, політиків і бізнесменів провести час і поспілкуватися разом.

- Міського чиновника в Новій Зеландії, який відповідає за погодження дозволів на будівництво, забудовник веде на розкішний обід, а потім на футбольний матч, де він сидить у корпоративній ложі.

- У сільській місцевості Мексики корумповані урядовці діляться частиною свого незаконно накопиченого багатства з місцевою спільнотою, фінансуючи заходи з безкоштовної їжі та алкоголю.

- Міністр громадських робіт у Квінсленді (Австралія), приймає акції видобувної компанії зі значною знижкою, яка планує інвестиції в нову шахту та супутню інфраструктуру.

Чи буду наставати юридична відповідальність за перелічені вище дії за вітчизняним законодавством?

1.3. Використавши Єдиний державний реєстр судових рішень (<https://reyestr.court.gov.ua/>) знайдіть будь-який вирок за корупційне правопорушення та визначте причини та умови його вчинення.

1.4. На підставі даних аналізу статистичної інформації Офісу Генерального прокурора «Єдиний звіт про кримінальні правопорушення» (<https://www.gp.gov.ua/ua/1stat>) та судової статистики Держаної судової адміністрації (https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/ – Вкладка «Звітність»):

- створіть графічне зображення динаміки облікованих кримінальних корупційних правопорушень в Україні за останні 5 років та поясність, які чинники вплинули на її зростання чи зниження;

- створіть графічне зображення динаміки виявлених та засуджених осіб за кримінальні корупційні правопорушення за останні 5 років. Обчисліть співвідношення між кількістю облікованих кримінальних правопорушень у цій сфері,

кількістю виявлених осіб, що їх вчинили, та кількістю осіб, засуджених за ці кримінальні правопорушення;

– побудуйте секторальну діаграму, що відображає структуру кримінальних корупційних правопорушень в Україні за останній звітний період (один рік).

На підставі отриманих даних оцініть стан та ефективність роботи правоохоронної системи України із запобігання, виявлення, припинення, розслідування та розкриття кримінальних корупційних правопорушень.

1.5. Підготуйтеся до дискусії «Проблеми притягнення до юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення в Україні й шляхи їх розв'язання».

Література до теми 1

1. Запобігання корупції : підручник / [Б. М. Головкін, О. Ю. Шостко, О. В. Новіков та ін.] ; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків : Право, 2019. 296 с.

2. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія / автор. кол. ; В. В. Василевич, Т. Е. Василевська, В. Ф. Нестерович, Е. В. Расюк, А. В. Савченко, В. Л. Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю. В. Ковбасюка і проф. В. Л. Федоренка. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 524 с.

3. Алісов Є. О., Мартиновський В. В., Настюк В. Я., Шевчук О. М. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : навч. посіб. / за заг. ред. В. Я. Настюка. Харків : Юрайт, 2017. 168 с.

4. Актуальні проблеми протидії корупції : монографія / за заг. ред. В. І. Борисова. Харків, 2012. 221 с.

5. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : підручник / [В. Я. Настюк, О. Ю. Синявська, В. В. Мартиновський та ін.] ; за заг. ред. В. Я. Настюка. – Харків : Право, 2019. 512 с.

6. Шевченко О. В. Причини та умови корупційної злочинності. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2011. №3 (7). С. 122-132. URL: http://www.vru.gov.ua/content/article/visnik07_10.pdf.

7. Кісіль З.Р. Макро- й мікросистемні детермінанти виникнення корупції та механізм учинення корупційних проступків. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2015. №4. С. 149-161. URL: https://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsv/04_2015/15kzrukp.pdf.

8. Пасека О. Ф. Співвідношення понять «правопорушення, пов'язане з корупцією», «корупційне правопорушення» та «корупційний злочин». *Право і суспільство*. 2020. №2. Ч. 2. С. 197-203.

9. Запобігання корупції у запитаннях і відповідях: посібник для суддів. Київ: Ваіте, 2017. 146 с. URL: <http://www.nsj.gov.ua/files/1526979943Anti-Corruption%20Handbook.pdf>.

10. Шестопалова Л. Відмежування корупційних правопорушень від правопорушень, пов'язаних із корупцією. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. №5. С. 193-197. URL: / <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/5/44.pdf>.

Тема 2. Кримінальна відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.

Питання для обговорення

1. Міжнародно-правові стандарти кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення.

2. Корупційні кримінальні правопорушення: поняття, ознаки та види.

3. Особливості кримінальної відповідальності за корупційні кримінальні правопорушення.

4. Кримінальні правопорушення, пов'язані з корупцією: поняття та ознаки.

5. Кримінально-правова характеристика корупційних кримінальних правопорушень.

6. Кримінально-правова характеристика кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією.

7. Судова практика притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення корупційних кримінальних правопорушень.

Завдання

2.1. Ознайомтеся зі статтею 20 («Незаконне збагачення») Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16). Чи відповідає чинна редакція ст. 368-5 КК України цій статті? В чому полягають аргументи «за» і «проти» встановлення кримінальної відповідальності за незаконне збагачення? Ознайомившись з рішенням Конституційного суду України у справі за конституційним поданням 59 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 368-2 Кримінального кодексу України (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-19#Text>), назвіть аргументи, які використав Конституційний Суд України при визнанні ст. 368-2 КК України неконституційною. Чи погоджуєтесь Ви з рішенням Конституційного Суду України у цій справі?

2.2. Проаналізуйте Кримінальний кодекс України та знайдіть склади кримінальних правопорушень, які підпадають під категорію кримінальних корупційних правопорушень, але не знаходяться в переліку кримінальних корупційних правопорушень, що містяться у примітці до ст. 45 КК України.

2.3. Впродовж 2017-2018 років посадовці Національної академії біологічних наук України ініціювали ухвалення низки рішень, внаслідок яких понад 28 га державних земель незаконно перейшли у приватну власність. Ці ділянки знаходяться в передмісті Харкова і мали статус особливо цінної

землі й повинні були використовуватися виключно з дослідницькою метою.

У вересні 2017 року працівники державного підприємства «Дослідне господарство «БІОЛОГ» Національного наукового центру Інститут вірусології НАБН (далі — ДП «Біолог») звернулися до президента Національної академії біологічних наук України (далі НАБН) Андрійчука Андрія з проханням виділити їм земельні ділянки під городництво у селищі Покотилівка поблизу Харкова.

Після отримання вказаного листа у президента НАБН вирішив «наділити» землями й інших осіб та обговорив план із співробітником Національної поліції Козачуком Іваном, віцепрезидентом НАБН Богдановим Богданом та директором ДП «Біолог» Гаврилюком Генадієм.

30 вересня 2017 року до НАБН надійшов лист від імені голови Нацполіції щодо припинення права постійного користування частиною землі ДП «Біолог» площею 28 га з подальшою передачею її СБ України, однак без підпису останнього. Цей документ виготовив та надіслав до НАБН співробітник Нацполіції Козачук Іван. Листа президент НАБН передав для розгляду Інституту вірусології, якому підпорядковувалося підприємство. Через деякий час НАБН отримало другий лист від Нацполіції, цього разу підписаний, але не головою відомства, а його заступником.

Директор ДП «Біолог» Гаврилюк Генадій підготував відповідь на лист, що підприємство не заперечує проти виділення земель «прохачам», однак, місцезнаходження земельної ділянки вказує не у селищі Покотилівка поблизу Харкова, як саме просили працівники, а в іншому селі — Андріївка. Ці землі також належали НАБН, однак не входили до ДП «Біолог». Потім згоду дали директор Інституту вірусології та вчена рада Інституту. Далі лист із іншими матеріалами, серед яких немає довідки про те, що землі, про виділення яких ідеться, є дослідними та віднесені до особливо цінних, направляється на розгляд президії НАБН.

Усвідомлюючи, що НАБН не має повноважень добровільно відмовлятися від земель, якими користується,

учасники схеми підготували постанову №245/17 про їхнє вилучення для надання працівникам ДП «Біолог» та співробітникам НАБН, яких визначив президент НАБН. В подальшому віце-президент НАБН Богданов Богдан замінив першу постанову на іншу з таким самим номером, але підроблену.

У електронній системі документообіг залишилася в базі перша постанова. У своєму службовому кабінеті на службовій техніці він роздрукував нову постанову, у якій на місці слова «вилучення» з'явилося «припинення права постійного користування» (яке включає в себе поняття як добровільної відмови, так і вилучення земель), а серед осіб, що отримували землі дописано «інші громадяни України».

26 листопада 2017 року ГУ Держземагентства в Харківській області видало наказ №894/17 про фактичне вилучення 28,2 га земель НАБН. Після набуття чинності цим документом учасники корупційної схеми президент НАБН Андрійчук Андрій, віце-президент НАБН Богданов Богдан, співробітник Національної поліції Козачук Іван та директор ДП «Біолог» Гаврилюк Геннадій приступили до розподілу 120 земельних ділянок. Серед набувачів земельних ділянок виявлено наступних осіб: директор ДП «Біолог», його дружина, бабуся дружини його сина, сват директора Інституту вірусології; його колишня дружина та рідний брат віцепрезидента НАБН, керівник ГУ Нацполіції в Харківській області, інші особи, які не мали відношення ні до Академії біологічних наук, ні до Нацполіції, однак після отримання земельних ділянок видали довіреності на їх розпорядження близьким родичам тодішнього керівництва ГУ Нацполіції та чиновники Андріївської селищної ради.

Жодного жеребкування під час розподілу ділянок не було, керувалися єдиним принципом: «у кого вища посада — тому кращу землю». Деякі особи, які отримали земельні ділянки, взагалі не могли пояснити, як так сталося, хто саме їм повідомив про можливість отримання земельної ділянки, інколи повідомляли, що дізналися про вільні землі «з Інтернету», не

могли пригадати, інші ж — пригадували далеких знайомих, випадки, коли їм просто «пощастило».

Близько 70% заяв мали виправлені дати, а почеркознавча експертиза встановила, що за частину «набувачів землі» клопотання готував працівник НААН – головний спеціаліст відділу Коваленко Юрій.

Працівники ДП «Біолог», які ініціювали перше звернення до НАБН, отримали 10 земельних ділянок у найгіршому місці, частина з них фактично — на стихійному смітнику. Однак власники змогли упорядкувати ці ділянки та вирощують на них городину. Незаконно виділені землі НАБН вже не може використовувати для виконання поставлених завдань, а саме з дослідницькою метою.

Кваліфікуйте дії усіх фігурантів корупційної схеми*.

2.4. У проекті нового Кримінального кодексу України (<https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2021/11/25/kontrolny-j-proekt-kk-24-11-2021.pdf>) надані такі визначення (ч. 2 ст. 1.3.1):

- корупційне кримінальне правопорушення – будь-яке передбачене цим Кодексом кримінальне правопорушення, склад якого містить такі обов’язкові ознаки корупції:

- а) неправомірна вигода – як предмет або засіб вчинення такого правопорушення та

- б) незаконне використання службових повноважень, становища чи пов’язаних з ними можливостей або вплив на дію чи бездіяльність особи, наділеної службовими повноваженнями, становищем чи пов’язаними з ними можливостями, – як спосіб його вчинення;

- кримінальне правопорушення, пов’язане з корупцією, – будь-яке передбачене цим Кодексом кримінальне правопорушення:

- а) вчинене особою, зазначеною у частині 1 статті 3 Закону України «Про запобігання корупції»,

---

* Задача із Всеукраїнського антикорупційного муткорта «ВАМ» (2021 р.)

б) яке порушує встановлені цим Законом вимоги, заборони чи обмеження,

в) але не містить ознак корупції.

Проаналізуйте переваги та недоліки такого способу визначення кримінальних корупційних та пов'язаних із корупцією правопорушень у порівнянні з варіантом, що передбачений приміткою до ст. 45 КК України.

2.5. Проаналізуйте Кримінальний кодекс України та знайдіть склади кримінальних правопорушень, які підпадають під категорію кримінальних правопорушень, пов'язаних із корупцією, але не знаходяться в переліку кримінальних правопорушень, пов'язаних із корупцією, що містяться у примітці до ст. 45 КК України.

Література до теми 2

1. Запобігання корупції : підручник / [Б. М. Головкін, О. Ю. Шостко, О. В. Новіков та ін.] ; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків : Право, 2019. 296 с.

2. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія / автор. кол. ; В. В. Василевич, Т. Е. Василевська, В. Ф. Нестерович, Е. В. Расюк, А. В. Савченко, В. Л. Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю. В. Ковбасюка і проф. В. Л. Федоренка. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 524 с.

3. Алісов Є. О., Мартиновський В. В., Настюк В. Я., Шевчук О. М. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : навч. посіб. / за заг. ред. В. Я. Настюка. Харків : Юрайт, 2017. 168 с.

4. Актуальні проблеми протидії корупції : монографія / за заг. ред. В. І. Борисова. Харків, 2012. 221 с.

5. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : підручник / [В. Я. Настюк, О. Ю. Синявська, В. В. Мартиновський та ін.] ; за заг. ред. В. Я. Настюка. – Харків : Право, 2019. 512 с.

6. Новіков О. В. Особливості юридичної відповідальності службових осіб юридичних осіб приватного права та інших суб'єктів приватної сфери за вчинення корупційних та пов'язаних із корупцією правопорушень в Україні. *Журнал східноєвропейського права*. 2020. № 79. С. 34–47. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2020/08/novikov_79.pdf.

7. Тютюгін В. І., Косінова К. С. Поняття та ознаки корупційних злочинів. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2015. № 1 (4). С. 388–396. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/8525/1/Tyutyugin.pdf>.

8. Савченко А. В. Корупційні злочини (кримінально-правова характеристика) навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2016. 168 с.

9. Дудоров О. О., Коломоець Т. О., Кушнір С. М., Макаренков О. Л. Загальнотеоретичні, адміністративно- та кримінально-правові основи концептуалізації антикорупційної реформи в Україні: колективна монографія. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 476 с.

10. Тютюгін В. І. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг: навч.-практ. посіб. / В. І. Тютюгін, Ю. В. Гродецький, С. В. Гізимчук ; за ред. В. Я. Тація, В. І. Тютюгіна. Харків : Право, 2014. 232 с.

Тема 3. Адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією.

Питання для обговорення

1. Поняття, ознаки та різновиди адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією.

2. Особливості адміністративної відповідальності за

вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією.

3. Судова практика притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Завдання

3.1. У лютому 2020 року відбувся відкритий конкурс на зайняття посади директора школи комунальної форми власності. Перемогу отримала Куніцина В. До складу конкурсної комісії, яка прийняла рішення про визначення переможця, входила найкраща подруга мами Куніциної В. Чи наявний у цій ситуації склад адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією?

3.2. В майновій декларації Чигаря С., який обіймає посаду керівника відділу освіти Київського району м. Харкова зазначено, що він отримав у подарунок квартиру від своєї тітки Лосіної М., яка працює вчителькою у школі в тому ж районі. Чи наявний у цій ситуації склад адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією?

3.3. Державний службовець є ФОП і має КВЕД 90.03 Індивідуальна мистецька діяльність та продає роман свого авторства «Як стати найкращім на службі». Чи наявний у цій ситуації склад адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією?

3.4. Депутат міської ради ініціював до розгляду проект рішення про звільнення від сплати єдиного податку ФОПами I та II груп на час карантину. Рішення було односторонньо підтримано всіма депутатами, у тому числі ініціатором. Медія з'ясували, що дружина цього депутата є власницею ресторану «Готуй з любов'ю» в цьому місті. Чи наявний у цій ситуації склад адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією?

3.5. На засіданні міської ради було прийнято рішення про приватизацію окремих об'єктів майна комунальної власності. Серед них були нежитлові будівлі, які приватизувала рідна сестра одного з депутатів міської ради. Чи наявний у цій ситуації склад адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією?

Література до теми 3

1. Запобігання корупції : підручник / [Б. М. Головкін, О. Ю. Шостко, О. В. Новіков та ін.] ; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків : Право, 2019. 296 с.

2. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія / автор. кол. ; В. В. Василевич, Т. Е. Василевська, В. Ф. Нестерович, Е. В. Расюк, А. В. Савченко, В. Л. Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю. В. Ковбасюка і проф. В. Л. Федоренка. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 524 с.

3. Алісов Є. О., Мартиновський В. В., Настюк В. Я., Шевчук О. М. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : навч. посіб. / за заг. ред. В. Я. Настюка. Харків : Юрайт, 2017. 168 с.

4. Актуальні проблеми протидії корупції : монографія / за заг. ред. В. І. Борисова. Харків, 2012. 221 с.

5. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : підручник / [В. Я. Настюк, О. Ю. Синявська, В. В. Мартиновський та ін.] ; за заг. ред. В. Я. Настюка. – Харків : Право, 2019. 512 с.

6. Дудоров О. О., Коломоєць Т. О., Кушнір С. М., Макаренков О. Л. Загальнотеоретичні, адміністративно- та кримінально-правові основи концептуалізації антикорупційної реформи в Україні: колективна монографія. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 476 с.

7. Бортник Н. П. Білінська Л. В. Адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*.

Серія : Юридичні науки. 2016.№ 845. С. 28-33. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/aug/5795/vnulpurn20168456.pdf>.

8. Дудоров О.О., Мовчан Р.О. Національне агентство з питань з питань запобігання корупції на варті попереднього рубежу протидії корупції: основні проблеми та способи їх вирішення. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка.* 2018. № 3. С. 60–73. URL:

<https://dspace.lduvs.edu.ua/bitstream/123456789/379/1/5.%20%D0%94%D1%83%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2%20%D0%9C%D0%BE%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%20%D0%9D%D0%90%D0%97%D0%9A.pdf>.

9. Дудоров О. О., Мовчан Р. О., Сенік В. Г. Кваліфікація адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією (коментар судової практики). Київ: ВД «Дакор», 2020. 508 с.

10. Шаблістий В. В. Корупція з необережності (до проблеми встановлення вини та моменту виявлення пов'язаних із корупцією адміністративних і кримінальних правопорушень). *Юридичний науковий електронний журнал.* 2020. № 1. С. 230-233. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2020/57.pdf.

Тема 4. Дисциплінарна відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.

Питання для обговорення

1. Дисциплінарні корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією: поняття, види, ознаки.

2. Особливості дисциплінарної відповідальності за вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень.

3. Дисциплінарні обмеження, передбачені Законом України «Про очищення влади».

4. Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.

Завдання

4.1. Відповідно до ч. 2 ст. 65-1 Закону України «Про запобігання корупції», особа, яка вчинила корупційне правопорушення або правопорушення, пов'язане з корупцією, однак судом не застосовано до неї покарання або не накладено на неї стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, пов'язаними з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності, підлягає притягненню до дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку. З якою метою приймали зазначену норму? Чи не порушує ця норма принцип «Non bis in idem»?

4.2. Відповідно до ч. 2 ст. 65-1 Закону України «Про запобігання корупції», особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, стосовно якої набрало законної сили рішення суду про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, підлягає звільненню з посади в установленому законом порядку. Уявіть, що ви суддя доповідач Конституційного Суду України щодо визнання неконституційною цієї норми. Підготуйте свою доповідь.

4.3. Відповідно до ч. 5 ст. 65-1 Закону України «Про запобігання корупції», особа, якій повідомлено про підозру у вчиненні нею кримінального правопорушення у сфері службової діяльності, підлягає відстороненню від виконання повноважень на посаді в порядку, визначеному законом. Як ви вважаєте, чи не доцільніше було викласти цю норму у такій редакції: особа, якій повідомлено про підозру у вчиненні нею

кримінального корупційного чи пов'язаного із корупцією правопорушення, підлягає відстороненню від виконання повноважень на посаді в порядку, визначеному законом. Відповідь обґрунтуйте.

4.4. Які із перелічених у ч. 2 ст. 65 Закону України «Про державну службу» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#n700>) дисциплінарних проступків є корупційними або пов'язаними з корупцією. Відповідь обґрунтуйте.

4.5. Підготуйте таблицю з дисциплінарними стягненнями, що накладаються на різних категорій державних службовців.

№	Нормативно-правовий акт (стаття, частина статті)	Види дисциплінарних стягнень	Суб'єкти, на яких накладаються
---	--	------------------------------	--------------------------------

Література до теми 4

1. Запобігання корупції : підручник / [Б. М. Головкін, О. Ю. Шостко, О. В. Новіков та ін.] ; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків : Право, 2019. 296 с.

2. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія / автор. кол. ; В. В. Василевич, Т. Е. Василевська, В. Ф. Нестерович, Е. В. Расюк, А. В. Савченко, В. Л. Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю. В. Ковбасюка і проф. В. Л. Федоренка. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 524 с.

3. Алісов Є. О., Мартиновський В. В., Настюк В. Я., Шевчук О. М. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : навч. посіб. / за заг. ред. В. Я. Настюка. Харків : Юрайт, 2017. 168 с.

4. Актуальні проблеми протидії корупції : монографія / за заг. ред. В. І. Борисова. Харків, 2012. 221 с.

5. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : підручник / [В. Я. Настюк, О. Ю. Синявська,

В. В. Мартиновський та ін.] ; за заг. ред. В. Я. Настюка. – Харків : Право, 2019. 512 с.

6. Дудоров О. О., Коломоєць Т. О., Кушнір С. М., Макаренков О. Л. Загальнотеоретичні, адміністративно- та кримінально-правові основи концептуалізації антикорупційної реформи в Україні: колективна монографія. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 476 с.

7. Трудове право : підручник / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; за заг. ред. О. М. Ярошенка. - 3-тє вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2019. 544 с.

8. Губанов О. О. Дисциплінарна відповідальність публічних службовців за корупційні правопорушення. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2016. №22. С. 64-67. URL: <http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc22/16.pdf>.

9. Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 №889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.

10. Подорожній Є. Ю. Поняття дисциплінарної відповідальності та механізм її функціонування. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія «ПРАВО»*. 2014. Вип. 1. С. 183–188. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvamu_pr_2014_1_36.

Тема 5. Цивільно-правова відповідальність за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення.

Питання для обговорення

1. Корупційний цивільно-правовий делікт: поняття та ознаки.

2. Особливості цивільно-правової відповідальності за корупційні правопорушення.

Завдання

5.1. Наведіть приклади цивільно-правових деліктів. Чи можна теоретично вирізнити склади цивільно-правових деліктів? Як ви вважаєте, чи доцільно передбачити конкретні склади цивільно-правових деліктів у вітчизняному законодавстві.

5.2. У яких випадках відповідальність за корупційний цивільно-правовий делікт буде нести держава замість суб'єкта його вчинення?

5.3. Чим відрізняється цивільно-правовий делікт від недоговірних зобов'язань з відшкодування шкоди?

Література до теми 5

1. Запобігання корупції : підручник / [Б. М. Головкін, О. Ю. Шостко, О. В. Новіков та ін.] ; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків : Право, 2019. 296 с.

2. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія / автор. кол. ; В. В. Василевич, Т. Е. Василевська, В. Ф. Нестерович, Е. В. Расюк, А. В. Савченко, В. Л. Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю. В. Ковбасюка і проф. В. Л. Федоренка. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 524 с.

3. Алісов Є. О., Мартиновський В. В., Настюк В. Я., Шевчук О. М. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : навч. посіб. / за заг. ред. В. Я. Настюка. Харків : Юрайт, 2017. 168 с.

4. Актуальні проблеми протидії корупції : монографія / за заг. ред. В. І. Борисова. Харків, 2012. 221 с.

5. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : підручник / [В. Я. Настюк, О. Ю. Синявська, В. В. Мартиновський та ін.] ; за заг. ред. В. Я. Настюка. – Харків : Право, 2019. 512 с.

6. Римарчук Р. М. Підстави та умови цивільно-правової відповідальності за шкоду, заподіяну державними органами та їхніми посадовими особами. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки*. 2016. № 845. С. 308–314.

7. Цивільне право : підручник : у 2 т. / за ред.: В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького ; Національний університет "Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого". Т. 1. Харків : Право, 2014. 656 с.

8. Іващенко В. В. Цивільно-правова відповідальність як вид юридичної відповідальності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 2. С. 66–69.

9. Мироненко В. П. Цивільно-правова відповідальність як вид юридичної відповідальності. *Юридична наука*. 2011. № 6. С. 24–30.

10. Деревнін В. С. Цивільно-правова відповідальність: теоретичні аспекти. *Актуальні проблеми держави і права*. 2009. Вип. 51. С. 70-75

Тема 6. Відповідальність за корупційні правопорушення за законодавством окремих зарубіжних країн.

Питання для обговорення

1. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення у країнах Європи.

2. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення у країнах Північної Америки.

3. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення у країнах Південної Америки.

4. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення у країнах Азії.

5. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення у країнах Африки.

6. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення в країнах Океанії.

Завдання

6.1. Оберіть будь-яку країну світу та підготуйте доповідь та презентацію про особливості юридичної відповідальності за корупційні правопорушення у цій країні.

6.2. Оберіть будь-яку країну світу та знайдіть найбільш резонансні антикорупційні розслідування у цій країні. Чи підлягали би відповідальності ці особи за вчинення цих дій в Україні.

6.3. Ознайомившись з досвідом зарубіжних країн у сфері протидії корупції, підготуйте дорожню карту реформування вітчизняного законодавства щодо запровадження найкращих практик зарубіжних країн у сфері юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані із корупцією правопорушення.

Література до теми 6

1. Запобігання корупції : підручник / [Б. М. Головкін, О. Ю. Шостко, О. В. Новіков та ін.] ; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків : Право, 2019. 296 с.

2. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія / автор. кол. ; В. В. Василевич, Т. Е. Василевська, В. Ф. Нестерович, Е. В. Расюк, А. В. Савченко, В. Л. Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю. В. Ковбасюка і проф. В. Л. Федоренка. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 524 с.

3. Алісов Є. О., Мартиновський В. В., Настюк В. Я., Шевчук О. М. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : навч. посіб. / за заг. ред. В. Я. Настюка. Харків : Юрайт, 2017. 168 с.

4. Актуальні проблеми протидії корупції : монографія / за заг. ред. В. І. Борисова. Харків, 2012. 221 с.

5. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : підручник / [В. Я. Настюк, О. Ю. Синявська, В. В. Мартиновський та ін.] ; за заг. ред. В. Я. Настюка. – Харків : Право, 2019. 512 с.

6. Юрчишин І. Б. Кримінальна відповідальність за незаконне збагачення: зарубіжний досвід правової регламентації. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. № 6 (35). С. 180-187. URL: <http://pyuv.onua.edu.ua/index.php/pyuv/article/view/715/1051>.

7. Буряк К. Особливості антикорупційного Законодавства в країнах Європейського союзу. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. №2. С. 356-360. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/2/61.pdf>.

Тема 7. Відшкодування збитків, шкоди, завданих державі внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

Питання для обговорення

1. Різновиди та методи обрахунку збитків, шкоди, завданих державі внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

2. Підстави, загальні та спеціальні умови виникнення зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

3. Порядок та процедура відшкодування шкоди, завданої внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

Завдання

7.1. Визначте у яких випадках держава в особі уповноважених органів може звертатися до суду у порядку регресу щодо відшкодування збитків, шкоди, завданих їй внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

7.2. В чому полягає специфіка відшкодування збитків, шкоди, завданих державі внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

7.3. Які переваги подання позову у кримінальному провадженні?

Література до теми 7:

1. Запобігання корупції : підручник / [Б. М. Головкін, О. Ю. Шостко, О. В. Новіков та ін.] ; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків : Право, 2019. 296 с.

2. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія / автор. кол. ; В. В. Василевич, Т. Е. Василевська, В. Ф. Нестерович, Е. В. Расюк, А. В. Савченко, В. Л. Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю. В. Ковбасюка і проф. В. Л. Федоренка. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 524 с.

3. Алісов Є. О., Мартиновський В. В., Настюк В. Я., Шевчук О. М. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : навч. посіб. / за заг. ред. В. Я. Настюка. Харків : Юрайт, 2017. 168 с.

4. Актуальні проблеми протидії корупції : монографія / за заг. ред. В. І. Борисова. Харків, 2012. 221 с.

5. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : підручник / [В. Я. Настюк, О. Ю. Синявська,

В. В. Мартиновський та ін.] ; за заг. ред. В. Я. Настюка. – Харків : Право, 2019. 512 с.

6. Римарчук Р. М. Підстави та умови цивільно-правової відповідальності за шкоду, заподіяну державними органами та їхніми посадовими особами. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки*. 2016. № 845. С. 308–314.

7. Цивільне право : підручник : у 2 т. / за ред.: В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатеевої, В. Л. Яроцького ; Національний університет "Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого". Т. 1. Харків : Право, 2014. 656 с.

8. Новіков О. В. Правове регулювання відшкодування збитків, шкоди, завданих унаслідок вчинення корупційних правопорушень. *Часопис Київського університету права*. 2017. № 4. С. 221-225. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Chkup_2017_4_51.

Тема 8. Визнання незаконними актів та правочинів, укладених внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

Питання для обговорення

1. Способи скасування корупційних нормативно-правових та індивідуальних актів та рішень.

2. Особливості судового провадження у справах про корупційні правопорушення.

3. Визнання недійсним правочинів, укладених внаслідок вчинення корупційних правопорушень.

Завдання

8.1. Який із способів скасування корупційних нормативно-правових актів та рішень є найбільш ефективним?

8.2. Чи можна визнати правочин, укладений внаслідок вчинення корупційних правопорушень нікчемним?

8.3. До вас звернулася особа з проханням розтлумачити порядок скасування корупційних нормативно-правових та індивідуальних актів та рішень. Схематично зобразіть цей порядок.

Література до теми 8:

1. Запобігання корупції : підручник / [Б. М. Головкін, О. Ю. Шостко, О. В. Новіков та ін.] ; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків : Право, 2019. 296 с.

2. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія / автор. кол. ; В. В. Василевич, Т. Е. Василевська, В. Ф. Нестерович, Е. В. Расюк, А. В. Савченко, В. Л. Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю. В. Ковбасюка і проф. В. Л. Федоренка. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 524 с.

3. Алісов Є. О., Мартиновський В. В., Настюк В. Я., Шевчук О. М. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : навч. посіб. / за заг. ред. В. Я. Настюка. Харків : Юрайт, 2017. 168 с.

4. Актуальні проблеми протидії корупції : монографія / за заг. ред. В. І. Борисова. Харків, 2012. 221 с.

5. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : підручник / [В. Я. Настюк, О. Ю. Синявська, В. В. Мартиновський та ін.] ; за заг. ред. В. Я. Настюка. – Харків : Право, 2019. 512 с.

6. Новіков О. В. Правове регулювання відшкодування збитків, шкоди, завданих унаслідок вчинення корупційних правопорушень. *Часопис Київського університету права.* 2017.

№ 4. С. 221-225. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Chkup_2017_4_51.

Тема 9. Відновлення прав та законних інтересів та відшкодування збитків, шкоди завданих фізичним та юридичним особам внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

Питання для обговорення

1. Порядок та особливості відшкодування моральної шкоди, спричиненої вчиненням корупційного правопорушення.
2. Особливості та способи відновлення прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб, що були порушені внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

Завдання

9.1. Визначте способи відновлення прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб, що були порушені внаслідок вчинення корупційних правопорушень. Який спосіб і коли краще застосовувати?

9.2. Директор ДП «Харківметал» Алісов Ф. вимагав від директора ТОВ «Металоконструкції» Ткаченко М. неправомірну вигоду за підписання контракту на поставку металевих конструкцій. У зв'язку з відмовою Ткаченко М. надати неправомірну вигоду, контракт не був підписаний й ТОВ «Металоконструкції» не змогли виконати договір про поставку перероблених металевих конструкцій у Китай, в результаті чого понесли збитки. В результаті повідомлення до

НАБУ, директор ДП «Харківметал» Алісов Ф. був затриманий та засуджений. Домоделюйте ситуацію та складіть позов до суду про відшкодування завданих збитків.

9.3. Знайдіть будь-який вирок у Єдиному державному реєстрі судових рішень, яким особа засуджена за корупційне кримінальне правопорушення. Складіть позов про відновлення прав та законних інтересів.

Література до теми 9:

1. Запобігання корупції : підручник / [Б. М. Головкін, О. Ю. Шостко, О. В. Новіков та ін.] ; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків : Право, 2019. 296 с.

2. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія / автор. кол. ; В. В. Василевич, Т. Е. Василевська, В. Ф. Нестерович, Е. В. Расюк, А. В. Савченко, В. Л. Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю. В. Ковбасюка і проф. В. Л. Федоренка. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 524 с.

3. Алісов Є. О., Мартиновський В. В., Настюк В. Я., Шевчук О. М. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : навч. посіб. / за заг. ред. В. Я. Настюка. Харків : Юрайт, 2017. 168 с.

4. Актуальні проблеми протидії корупції : монографія / за заг. ред. В. І. Борисова. Харків, 2012. 221 с.

5. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : підручник / [В. Я. Настюк, О. Ю. Синявська, В. В. Мартиновський та ін.] ; за заг. ред. В. Я. Настюка. – Харків : Право, 2019. 512 с.

6. Римарчук Р. М. Підстави та умови цивільно-правової відповідальності за шкоду, заподіяну державними органами та їхніми посадовими особами. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки.* 2016. № 845. С. 308–314.

7. Цивільне право : підручник : у 2 т. / за ред.: В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького ; Національний університет "Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого". Т. 1. Харків : Право, 2014. 656 с.

8. Новіков О. В. Правове регулювання відшкодування збитків, шкоди, завданих унаслідок вчинення корупційних правопорушень. *Часопис Київського університету права*. 2017. № 4. С. 221-225. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Chkup_2017_4_51.

Тема 10. Вилучення незаконно одержаного майна.

Питання для обговорення

1. Конфіскація майна як вид покарання за корупційні кримінальні правопорушення.

2. Конфіскація грошей чи предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією.

3. Спеціальна конфіскація у справах про корупційні кримінальні правопорушення.

4. Особливості позовного провадження у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави.

Завдання

10.1. Проаналізуйте Кримінальний кодекс України і випишіть статті (частини статей), які передбачають кримінальну відповідальність за корупційні та пов'язані з

корупцією кримінальні правопорушення та у санкціях яких передбачено конфіскацію майна як додаткове покарання.

10.2. Чи можна розглядати механізм вилучення незаконно одержаного майна як антикорупційний превентивний механізм. Відповідь обґрунтуйте.

10.3. В чому, на вашу думку, полягають проблеми застосування цивільної конфіскації необґрунтованими активів в Україні?

Література до теми 10

1. Запобігання корупції : підручник / [Б. М. Головкін, О. Ю. Шостко, О. В. Новіков та ін.] ; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків : Право, 2019. 296 с.

2. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія / автор. кол. ; В. В. Василевич, Т. Е. Василевська, В. Ф. Нестерович, Е. В. Расюк, А. В. Савченко, В. Л. Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю. В. Ковбасюка і проф. В. Л. Федоренка. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 524 с.

3. Алісов Є. О., Мартиновський В. В., Настюк В. Я., Шевчук О. М. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : навч. посіб. / за заг. ред. В. Я. Настюка. Харків : Юрайт, 2017. 168 с.

4. Актуальні проблеми протидії корупції : монографія / за заг. ред. В. І. Борисова. Харків, 2012. 221 с.

5. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : підручник / [В. Я. Настюк, О. Ю. Синявська, В. В. Мартиновський та ін.] ; за заг. ред. В. Я. Настюка. – Харків : Право, 2019. 512 с.

6. Новіков О. В. Правове регулювання відшкодування збитків, шкоди, завданих унаслідок вчинення корупційних правопорушень. *Часопис Київського університету права*. 2017.

№ 4. С. 221-225. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Chkup_2017_4_51.

7. Хутор Т.; Цивільна конфіскація необґрунтованих активів крізь призму захисту права власності. Київ: ТОВ РЕД ЗЕТ, 2020. 40 с. URL: <https://acrec.org.ua/wp-content/uploads/2020/08/research.pdf>.

8. Огляд законодавства щодо розгляду та вирішення справ за позовами про визнання необґрунтованими активів та стягнення їх у дохід держави (у запитаннях і відповідях). URL: https://hcac.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/statistics/reviews/07.2020.pdf.

4. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Підготовка до практичних занять сприяє поглибленому вивченню основних тем дисципліни “Юридична відповідальність за корупційні правопорушення” і має на меті формування вмій самостійно працювати із міжнародними договорами і документами, законами, іншими нормативними правовими актами та спеціальною літературою. У процесі занять студентам надається методична допомога, а також провадиться контроль за їх самостійною роботою.

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, законодавчих актів зарубіжних країн;
- робота над кейсами;
- виконання практичних завдань, самотестування;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- підготовка до практичних занять, колоквиумів і тестування.

З усіх тем практичних занять необхідно використовувати підручник: Запобігання корупції : підручник / [Б. М. Головкін, О. Ю. Шостко, О. В. Новіков та ін.]; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків : Право. 2019. 296 с.

5. СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ»

Антикорупційна експертиза – діяльність із виявлення в нормативно-правових актах, проектах нормативно-правових актів положень, які самостійно чи у поєднанні з іншими нормами можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Пряме підпорядкування – відносини прямої організаційної або правової залежності підлеглої особи від її керівника, в тому числі через вирішення (участь у вирішенні) питань прийняття на роботу, звільнення з роботи, застосування заохочень, дисциплінарних стягнень, надання вказівок, доручень тощо, контролю за їх виконанням.

Близькі особи – члени сім'ї суб'єкта, зазначеного у частині першій статті 3 цього Закону, а також чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний та двоюрідний брати, рідна та двоюрідна сестри, рідний брат та сестра дружини (чоловіка), племінник, племінниця, рідний дядько, рідна тітка, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, батько та мати дружини (чоловіка) сина (дочки), усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням зазначеного суб'єкта.

Державний орган – орган державної влади, в тому числі колегіальний державний орган, інший суб'єкт публічного права, незалежно від наявності статусу юридичної особи, якому згідно із законодавством надані повноваження здійснювати від імені держави владні управлінські функції, юрисдикція якого поширюється на всю територію України або на окрему адміністративно-територіальну одиницю.

Корупційне правопорушення – діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

Корупція – використання особою, зазначеною у частині

першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей.

Неправомірна вигода – грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав.

Потенційний конфлікт інтересів – наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень.

Подарунок – грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової.

Правопорушення, пов'язане з корупцією – діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені цим Законом вимоги, заборони та обмеження, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

Приватний інтерес – будь-який майновий чи немайновий інтерес особи, у тому числі зумовлений особистими, сімейними, дружніми чи іншими позаслужбовими стосунками з фізичними чи юридичними особами, у тому числі ті, що виникають у зв'язку з членством або діяльністю в громадських, політичних, релігійних чи інших організаціях.

Реальний конфлікт інтересів – суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи

представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень.

Спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції – органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції.

Суб'єкти декларування – особи, зазначені у пункті 1, підпунктах "а" і "в" пункту 2, пункті 4 частини першої статті 3 цього Закону, інші особи, які зобов'язані подавати декларацію відповідно до цього Закону;

Члени сім'ї: а) особа, яка перебуває у шлюбі із суб'єктом, зазначеним у частині першій статті 3 цього Закону, та діти зазначеного суб'єкта до досягнення ними повноліття - незалежно від спільного проживання із суб'єктом; б) будь-які особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки із суб'єктом, зазначеним у частині першій статті 3 цього Закону (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.

Вибірні особи – Президент України, народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутати місцевих рад, сільські, селищні, міські голови.

Викривач – фізична особа, яка за наявності переконання, що інформація є достовірною, повідомила про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону, вчинених іншою особою, якщо така інформація стала їй відома у зв'язку з її трудовою, професійною, господарською, громадською, науковою діяльністю, проходженням нею служби чи навчання або її участю у передбачених законодавством процедурах, які є обов'язковими для початку такої діяльності, проходження служби чи навчання.

Внутрішні канали повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції» – способи захищеного (у тому числі анонімного)

повідомлення інформації викривачем керівнику або уповноваженому підрозділу (особі) органу, юридичної особи, у яких викривач працює, проходить службу чи навчання або на замовлення яких виконує роботу, а так само до органу вищого рівня, уповноважена особа якого здійснює контроль за дотриманням антикорупційного законодавства на підвідомчих підприємствах, в установах та організаціях.

Зовнішні канали повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції» – шляхи повідомлення інформації викривачем через фізичних чи юридичних осіб, у тому числі через засоби масової інформації, журналістів, громадські об'єднання, професійні спілки тощо;

Регулярні канали повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень – способи захищеного (у тому числі анонімого) повідомлення інформації викривачем органам прокуратури, Національній поліції, Національному антикорупційному бюро України, Державному бюро розслідувань, Національному агентству з питань запобігання корупції.

6. ПОТОЧНИЙ ТА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Опис предмета курсу

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни денна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4,0	Галузь знань – 08 «Право»	<i>За вибором студента</i>
Кількість модулів – 2	Спеціальність – 081 «Право»	Рік підготовки: 2021-2022
Загальна кількість годин - 120	Рівень освіти – другий (магістерський)	семестр
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 - 4, самостійної роботи студента – 6 - 8.		3
		Лекції
		20 год
		Практичні/ семінарські заняття
		20 год
		Самостійна робота
		80 год
		Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (диференційований залік)

Організація поточного контролю

Оцінювання знань студентів з навчальної дисципліни «Юридична відповідальність за корупційні правопорушення» здійснюється на основі результатів поточного контролю. Завдання ПК – перевірка розуміння та опанування навчального матеріалу змістового модуля, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань. Загальним об'єктом оцінювання знань

студентів є відповідна частина навчальної програми з навчальної дисципліни “Юридична відповідальність за корупційні правопорушення”, засвоєння якої перевіряється під час поточного контролю. Об’єктами поточного контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Юридична відповідальність за корупційні правопорушення» виступають їх успішність на практичних заняттях, виконання контрольних та індивідуальних завдань. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента у вивченні поточного матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5);

Обов’язковою формою самостійної роботи студентів є підготовка індивідуальної підсумкової письмової роботи. Максимальна кількість балів за результатами захисту індивідуальної підсумкової письмової роботи – 20 балів.

Оцінювання результатів ПК здійснюється викладачем наприкінці вивчення дисципліни. Критеріями оцінювання ПК є: систематичність, активність та успішність роботи студента на практичних заняттях, а також оцінка за контрольну роботу. Виконання контрольних завдань може проводитися у формі тестування. Підсумковий бал за результатами ПК оформляється під час останнього практичного заняття відповідного семестру.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є диференційований залік. Мінімальна кількість балів для отримання диференційованого заліку – 60 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів:

Поточний контроль				Самостійна робота студентів	Підсумкова оцінка знань (диференційований залік)
Модуль № 1		Модуль № 2			
П/з	колоквіум	П/з	колоквіум		

max 30	max 20	max 20	max 10	max 20	max 100
--------	--------	--------	--------	--------	---------

Критерії оцінювання результатів навчання:

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max 5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Колоквіум	Max 10	Результати опрацювання матеріалу високі, можлива незначна кількість несуттєвих помилок.
	5	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Індивідуальна підсумкова письмова робота	Max 20	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри. Робота не містить методологічних помилок, є посилання на джерела та власні висновки. При захисті продемонстровані глибокі знання теми, а також доведеність висновків, позицій, класифікацій тощо.
	15	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри. Робота містить незначні методологічні помилки, є посилання на джерела, є власні висновки. При захисті продемонстровані достатні знання теми, а також доведеність висновків, позицій, класифікацій тощо.
	10	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри, але з незначними помилками. Робота містить методологічні та змістовні помилки, є посилання на джерела, є власні висновки. При захисті продемонстровані достатні знання теми, але виникли проблеми з аргументації окремих понять та суджень у роботі, доведеність висновків.

	5	<p>Робота оформлена з помилками та порушеннями кафедральних вимог щодо форми роботи.</p> <p>Робота містить методологічні та змістовні помилки, використано недостатню кількість джерел для обґрунтування дослідження та висновків.</p> <p>При захисті виникли труднощі щодо розкриття змісту теми, наведення аргументів стосовно окремих положень роботи та обґрунтованості і доведеності висновків.</p>
	Min 0	<p>Робота оформлена неналежним чином, без посилання на джерела та містить методологічні помилки.</p> <p>При захисті автор роботи не може продемонструвати знання з обраної теми, навести аргументацію понять та здійснити аналіз інформації.</p> <p>Робота виконана з порушенням вимог академічної доброчесності.</p>
Диференційований залік	100	<ol style="list-style-type: none"> 1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах і концепціях навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з навчальної дисципліни й використання отриманих знань у практичній роботі.
	90	<ol style="list-style-type: none"> 1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
зараховано	85	<ol style="list-style-type: none"> 1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих помилок. 2. Засвоєння основної літератури,

		<p>рекомендованої кафедрою.</p> <p>3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.</p>
	75	<p>1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією.</p> <p>2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою.</p> <p>3. Помилки й суттєві неузгодженості у відповіді на заліку за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.</p>
	70	<p>1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією.</p> <p>2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою.</p> <p>3. Помилки у відповіді на заліку за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.</p>
	60	<p>1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.</p> <p>2. Наявність помилок у відповіді на питання на заліку.</p>
не зараховано	55	<p>1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.</p> <p>2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.</p>

Шкала підсумкового педагогічного контролю

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою для заліку	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовує
-----------------------	------------	--	---

			ться в НІОУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перекладати	не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34

7. ПРОГРАМНІ ПИТАННЯ

1. Загальні засади юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані із корупцією правопорушення.
2. Корупційне правопорушення: поняття та ознаки.
3. Правопорушення, пов'язане з корупцією: поняття та ознаки.
4. Причини та умови вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень.
5. Поширення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень в Україні та світі.
6. Класифікація юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення.
7. Проблеми правозастосування у сфері юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення.
8. Міжнародно-правові стандарти кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення.
9. Корупційні кримінальні правопорушення: поняття, ознаки та види.
10. Особливості кримінальної відповідальності за корупційні кримінальні правопорушення.
11. Кримінальні правопорушення, пов'язані з корупцією: поняття та ознаки.
12. Кримінально-правова характеристика корупційних кримінальних правопорушень.
13. Кримінально-правова характеристика кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією.
14. Судова практика притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення корупційних кримінальних правопорушень.
15. Поняття, ознаки та різновиди адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією.
16. Особливості адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією.
17. Судова практика притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень,

пов'язаних з корупцією.

18. Дисциплінарні корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією: поняття, види, ознаки.

19. Особливості дисциплінарної відповідальності за вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень.

20. Дисциплінарні обмеження, передбачені Законом України «Про очищення влади».

21. Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.

22. Корупційний цивільно-правовий делікт: поняття та ознаки..

23. Особливості цивільно-правової відповідальності за корупційні правопорушення.

24. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення у країнах Європи.

25. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення у країнах Північної Америки.

26. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення у країнах Південної Америки.

27. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення у країнах Азії.

28. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення у країнах Африки.

29. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення в країнах Океанії.

30. Відшкодування збитків, шкоди, завданих державі внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

31. Різновиди та методи обрахунку збитків, шкоди, завданих державі внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

32. Підстави, загальні та спеціальні умови виникнення зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

33. Порядок та процедура відшкодування шкоди, завданої внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

34. Визнання незаконними актів та правочинів,

укладених внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

35. Способи скасування корупційних нормативно-правових та індивідуальних актів та рішень.

36. Особливості судового провадження у справах про корупційні правопорушення.

37. Визнання недійсним правочинів, укладених внаслідок вчинення корупційних правопорушень.

38. Відновлення прав та законних інтересів та відшкодування збитків, шкоди завданих фізичним та юридичним особам внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

39. Порядок та особливості відшкодування моральної шкоди, спричиненої вчиненням корупційного правопорушення.

40. Особливості та способи відновлення прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб, що були порушені внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

41. Вилучення незаконно одержаного майна.

42. Конфіскація майна як вид покарання за корупційні кримінальні правопорушення.

43. Конфіскація грошей чи предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією.

44. Спеціальна конфіскація у справах про корупційні кримінальні правопорушення.

45. Особливості позовного провадження у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави.

46. Кримінологічна та кримінально-правова характеристика зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України).

47. Кримінологічна та кримінально-правова характеристика декларування недостовірної інформації (ст. 366-2 КК України).

48. Кримінологічна та кримінально-правова характеристика прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 366-2 КК України).

49. Кримінологічна та кримінально-правова характеристика незаконного збагачення (ст. 368-5 КК України).

50. Кримінологічна та кримінально-правова характеристика пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 369 КК України).

51. Кримінологічна та кримінально-правова характеристика зловживання впливом (ст. 369-2 КК України).

52. Кримінологічна та кримінально-правова характеристика зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364-1 КК України) та підкупу службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368-3 КК України).

53. Кримінологічна та кримінально-правова характеристика зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365-2 КК України) та підкупу особи, яка надає публічні послуги (ст. 368-4 КК України).

54. Кримінологічна та кримінально-правова характеристика підкупу працівника підприємства, установи чи організації (ст. 354 КК України).

55. Адміністративно-правова характеристика порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172-4 КУпАП).

56. Адміністративно-правова характеристика порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків (ст. 172-4 КУпАП).

57. Адміністративно-правова характеристика порушення вимог фінансового контролю (ст. 172-6 КУпАП).

58. Адміністративно-правова характеристика порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (ст. 172-7 КУпАП).

59. Адміністративно-правова характеристика незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень (ст. 172-8 КУпАП).

60. Адміністративно-правова характеристика невжиття

заходів щодо протидії корупції (ст. 172-9 КУпАП).

З М І С Т

Вступ.....	3
1. Загальний розрахунок годин лекцій, практичних занять, самостійної роботи.....	6
2. Програма навчальної дисципліни “Юридична відповідальність за корупційні правопорушення”.....	8
3. Завдання для практичних занять та самостійної роботи.....	12
4.. Самостійна робота студентів.....	40
5. Словник основних термінів кримінології.....	41
6. Поточний та підсумковий контроль знань студентів.....	45
7. Програмні питання	51

Навчальне видання

Електронне видання

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ТА ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЮРИДИЧНА
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КОРУПЦІЙНІ
ПРАВООПОРУШЕННЯ»**

**для студентів 1 курсу денної форми навчання
другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня
галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право»**

У к л а д а ч: Новіков Олег Володимирович

Відповідальний за випуск *Б. М. Головкін*

Редактор *О. І. Борисенко*